

तन्वेवंतर्हिस्वकार्यप्रतिमहदादीनामप्याद्यंतरूपत्वात्सत्यत्वंस्यात्तत्राह यदिती यद्वपमुपादायउपादानकारणतयास्वीकृत्यपूर्वःकारणरूपोमहदादि
भावः अपरमहंकारादिकंभावंविकुरुतेसृजति यथापिंडोमृदमुपादायस्वयंनिमित्तभूतोघटंसृजतितद्वत्सएवसन्नितिपूर्वस्यानुषंगः कथंतर्हिमृत्ति
केत्येवसत्यमित्यादिश्रुतिस्तत्राह आदिरिति यद्यदायस्यआदिरंतश्चविवक्ष्यते तदातत्सत्यमित्यभिधीयते श्रुत्यापरमकारणात्मनः सत्यत्वविवक्षये
त्यर्थः ॥ १७ ॥ ननुतथाऽपिप्रकृतिपुरुषकालानामकार्यभूतानांनिमित्तत्वात्कथमद्वितीयतातत्राह प्रकृतिरिति अस्यसतः कार्यस्योपादानंयाप्र
कृतिःप्रसिद्धा यश्चतस्याआधारः अधिष्ठातापरःपुरुषश्चगुणक्षोभेणाभिव्यंजकः कालस्तत्रितयंब्रह्मरूपोऽहमेवनतुपृथक् प्रकृतेःशक्तित्वात्पुरुष
कालयोरवस्थारूपत्वात् ॥ १८ ॥ एवतावत्कालत्रयेऽपिअव्यभिचारित्वात् ब्रह्मैवसत्यमितिवक्तुंतस्यसृष्टिकारणत्वेनादौसत्यत्वमुक्त्वामध्येऽपि
तस्यैवसत्त्वमुपपाद्यअंतेऽप्यवधित्वेनसत्त्वंदर्शयिष्यन्सर्गप्रवाहरूपायाःस्थितेरवधिमाह सर्गइति महान्बहुलः पौर्वापर्येणपितृपुत्रादिरूपेणनि

यदुपादायपूर्वस्तुभावोविकुरुतेपरम् ॥ आदिरंतोयदायस्यतत्सत्यमभिधीयते ॥ १७ ॥ प्रकृतित्यस्योपादा
नमाधारःपुरुषःपरः ॥ सतोऽभिव्यंजकःकालोब्रह्मतत्रितयंत्वहम् ॥ १८ ॥ सर्गःप्रवर्ततेतावत्पौर्वापर्येण
नित्यशः ॥ महान्गुणविसर्गार्थःस्थित्यंतोयावदीक्षणम् ॥ १९ ॥ विराण्मयासाद्यमानोलोककल्पविक
ल्पकः ॥ पंचत्वायविशेषायकल्पतेभुवनैःसह ॥ २० ॥ अन्नेप्रलीयतेमर्त्यमन्नंधानासुलीयते ॥ धानाभूमौ
प्रलीयंतेभूमिर्गंधेप्रलीयते ॥ २१ ॥

त्यशः अविच्छेदेनकिमर्थप्रवर्ततेतदाह गुणेषुदेहेषुविविधतयासृज्यतइतिगुण
विसर्गोजीवः तदर्थः तद्गोप्रयोजनः किंपर्यंतंप्रवर्तते यावत्स्थितेरंतः सोऽपिकिमवधिस्तत्राह यावदीक्षणंपरमेश्वरस्यतावत् ॥ १९ ॥ प्रलयंनि
रूपयति विराट्ब्रह्मांडंमयाकालात्मना आसाद्यमानःव्याप्यमानः लोकानामहरहःकल्पाः सृष्टिप्रलयाविविधाःकल्पंतेयस्मिन् तान्वास्वस्मिन्विक
ल्पयतीतिसतथाभूतोऽपिपंचत्वरूपायविशेषायविभागाय कल्पतेयोग्योभवति पंचानांभूतानामैक्यरूपस्तेषांपृथग्भावापत्त्यानश्यतीत्यर्थः ॥ २० ॥
तत्रतस्माद्वाएतस्मादात्मनआकाशःसंभूतःआकाशाद्वायुर्वायोरग्निरग्रेरापोऽद्भ्यःपृथिवीपृथिव्याओषधयःओषधिभ्योऽन्नमन्नात्पुरुषइतिश्रुत्युक्तसृ
ष्टिकृतप्रातिलोम्येनलयमाह अन्नइति मर्त्यशरीरंयेनोपचितंतस्मिन्नन्नेशतवर्षायामनादृष्टौक्षीणेसतितत्रैवलीयतइत्यन्नंधानासुबीजमात्रावशेषंभ
वतीत्यर्थः धानाभूमौउत्तमानप्ररोहंतीत्यर्थः भूमिर्गंधेसंवर्तकादित्यशोषितासंकर्षणमुखाग्निनादग्धाचसतीभूतसूक्ष्मरूपगंधमात्रावशेषाभवति ॥ २१ ॥